

S

S er den største begynnelsesbokstaven i alle ordbøker på norsk og flere språk.

PUBLISERT 6. november 2012

Det kan kanskje delvis komme av at s-en har vært tydeligere uttalt enn mulige konkurrenter. Men her skal vi se på s i sammensatte ord. I Aftenposten 27.9. nevnes en skribent «som blant annet er kjent for sitt oppgjør med den nye husmorsbølgen i essayet «Den nye husmorskolen ». Ett husmor-ord med *mors* og ett med *mor* ser ikke riktig ut. Men begge har en forklaring.

I *Modersmaalets Formlære* (1855 s. 118) beskrev Jakob Løkke det mønsteret i norsk at «Naar et allerede sammensat Substantiv atter sammensættes, antager det gjerne et s». «Husmor» er sammensatt av hus + mor, og dermed er vel «husmorsbølgen» riktig?

Det er ikke så enkelt. Mønsteret krysses av flere andre. Ett av dem kalles motivering, og går i en ultrakort forklaring ut på om brukerne oppfatter forleddet som sammensatt eller ikke. Hvis de ikke tenker på husmor som «mor i huset» eller verksted som «sted der verk utføres», skriver de like snart «husmorskole» og «verkstedarbeid» uten -smellom forledd og etterledd.

I dette kaoset har offisielle og uoffisielle instanser prøvd å skape orden. Det er ingen suksesshistorie. Det beste er å slå ordet opp i ordbok/ordliste hvis en er usikker (der står det «husmorskole» og «verkstedarbeid»), det nest beste å følge Løkkes mønster, eventuelt supplert med å vurdere motiveringen av forleddet.

Dag Gundersen, ordbokredaktør og professor i nordisk språkvitenskap

Teksten sto på trykk første gang i Tidsskrift for Norsk psykologforening, Vol 49, nummer 11, 2012, side 1101